

ERDÉLY

VÁSÁRNAPI KÉPES MELLÉKLETE

A Szociáldemokrata Párt közgyűléséről

Lakatos István elvtárs megnyitó beszédet mond

Vaide Vasile elvtárs, a Kommunista Párt nevében üdvözlö a közgyűlést

A közgyűlés résztvevői

(Fotóreport Páp)

A nagygyűlés közönsége

A Demokrata Nők Szövetségének alakuló üléséről

Lükörkép Románia műkorcsolyázó bajnokairól

Románia 1946. évi műkorcsolyázó bajnokságait a Kolozsvári Korcsolyázó Egylet rendezte meg. Az erdélyi klíma szabta jégviszonyok, úgyszintén versenyzőinek jó eredményei az ország legelső korcsolyázó egyesületévé léptették elő a KKE-t. A Korcsolyázó Szövetség ezért bízta a KKE-re az idei bajnoki versenyek megrendezését.

Nemcsak a vezetők állottak hivatásuk magaslatán, hanem a versenyző gárda is, amely a jégkorongozásban elért kezületű bajnoksága után az országos bajnokságban szerencsétlen körülmények folytán lemaradt. A gyors- és műkorcsolyázóbajnokságokon azonban a férfi bajnokságok kivételével minden bajnoki címet elnyert. Románia műkorcsolyázó bajnokságait már leközlöttük.

Románia 1946. évi műkorcsolyázó bajnokai: Férfi bajnokságban: 1. *Turusanko* (ASFC Bukarest) 264,8 pont. 2. *Bindea* (ASFC Bukarest) 255,9 p. 3. *Balázs* (Kolozsvári KE).

Románia 1946. évi műkorcsolyázó bajnoka: *Kovács Borika* (Kolozsvári KE) 153,4 p. 2. *Wellmann Kató* (KKE) 118,8 p.

Románia 1946. évi páros műkorcsolyázó bajnoka: *Dr. Horosz Béla—Radesné Tamás Anna* (KKE) 9,2 p. 2. *Beke Lajos—özv. Manouschekné Bojáki Anna* (KKE) 8,9 p.

Pontoznak a versenybírák

Bindea

A zsűri és a versenyzők.

Turusenkó

Horosz—Rades

Kovács Bori

Manouschekné—Beke
pár kétkezes halál-
spirálja

(Polyfoto Mayer)

LUKÁCS GYÖRGY

Írta: Salamon László

Kautsky, Max Adler, Szabó Ervin, Kúnfi Zsigmond, csaknem egy évtizede halottak. Igazságaik és tévedéseik felett részben ítéletet mondt a mult, részben ítéletet fog mondani a jövő. Az idő dialektikus változásai középette a megfellebbezhetetlennek vélt, vagy hitt igazságok érvénye is viszonylagos változásoknak van alávetve, amit úgy kell értelmeznünk, hogy maguk az igazságok sem sztatikusak (helyhez kötöttek), hanem mint korok, körülmények, adottságok eredői, összetett lényegüknek más-más oldalát mutatják meg aszerint, hogy a történelemekkel teli időben a harc és határolt réli szempontjai milyen szükségleteket alakítanak ki.

Tulajdonképpen Lukács György, az immár világhírű magyar marxista tudós és esztéta is ahhoz a nemzedékhez tartozik, amelyhez Max Adler, Szabó Ervin és Kúnfi Zsigmond tartozott. Egynemelyikkel, mint pl. Kúnfiival, remcsak kortársi, hanem baráti, vagy személyes kapcsolatban is állott mindaddig, míg az orosz forradalom győzelme és a magyar kommün bukása után, közte és az említett kortársak között a marxista felfogás tekintetében éles ellentéték nem merültek fel. Lukács György Moszkvába emigrált s most, a fasizmus leverése után, visszatért szűkebb hazájába, Magyarországra, amelynek irodalmi, politikai és társadalmi életét emigrációjában is állandóan figyelemmel kísérte.

Lukács György túlélte magyar és nem-magyar kortársait, azokat a nagy tanítómestereket, akiket ő mindig a tudós és a mélypillantású író tárgyilagosságával bíralt.

A már natvanon túllévő nagy magyar tanítómester életművét felmérni, multbéli és jelenlegi irodalmi, publicisztikai, tudományos munkásságát jellemezni már azért is lehetetlen egy szűkreszabott, miniatűr tanulmány keretében, mert Lukács György még nagyon is ható, alakító tényezője a kialakuló új magyar szellemi életnek. Ő maga állapítja meg magáról: bizonyos megítélésel tévesek voltak, ami egyben annak feltételezését is megengedi, hogy a jelenben is tévedhet.

Ennek ellenére is azonban — a kritizálás vétsége nélkül — megállapíthatjuk, hogy Lukács György nemcsak magyar, hanem világvizonylatban is; egyike a demokratikus Európa legnagyobb élő kritikusaiknak, esztétikusainak és kulturfilozófusainak. Ama nagy rendszerező, ártértékelő elmék közé tartozik, akiknek őseit Baconban ismerjük fel s akiknek élén a polgári szellemi élet fénykorában, a tizenkilencedik század elején és végén Taine, illetőleg Brandes menetelt.

Am Lukács György csupán grandiózus tudása, átrogó, egyetemes szemléletmódja, elemző képességeinek mélysége tekintetében hasonlítható Tainehez és Brandeshez. E két nagy európai gondolkodó és író módszere kimondottan polgári, bár haladottan polgári volt. Ezzel szemben Lukács György kulturfilozófiájának és irodalomszemléletének magvát a dialektikus marxista-leninista módszer alkotja, mely azonban éppen dialektikus voltánál fogva, sohasem merevedik meg, sohasem válik dogmatikussá, pontosabban: sohasem esik a vulger-marxisták egyszempontúságának hibájába.

Ákár a francia naturalisták, akár az orosz realisták műveit, akár a kapitalista, vagy éppenséggel a szovjet-kultúra lényegét, döntőjelentőségű különbözőségeit boncolja, mindig káprázatos mélyelméljűséggel világít rá az egyes irányzatok haladó, vagy haladásellenes tartalmára, azokra a kortörténeti meghatározókra, vagy írói alkotókra, melyeknek kohójában a művek érce kiforrott, természetszerűleg a kor életének salakját hagyva maga után.

Lukács György emberi nagyságát töretlen elvhűségének és szocialista moráljának keményvartúsága határozza meg. Írói nagyságának kritériumai már sokkal bonyolultabbak. Egyetlen eredendően gazdag szellemű író sem teheti magává az antik, a klasszikus és a modern kulturák teljességét „büntetlenül”, vagyis anélkül, hogy ő maga is bonyolulttá ne váljék. Mi sem könnyebb, mint a bonyolultság tévesztőkertjében eltévedni, mint a bonyolultságba belebonyolódni s az egymásrataluló gondolatok sokrétiűségében eklektikussá (innen-onnan válogatóvá) válni. Lukács György bonyolultsága azonban egy marxista bonyolultsága, ami megóvjá őt attól, hogy a metafizika, a bölcséleti elvontság hálójába kerüljön és megadja a lehetőséget számára a dolgok, korok, emberek, művek és kulturák összefüggéseinek, valódi alkotóelemeinek meglátására.

Ez a módszere mindig telibe találó, akár a nagy francia realisták (Balzac, Flaubert), akár Ady, vagy József Attila költészatainak társadalmi hátterére világít rá, akár Tolstoj egyetemes európai jelentőségéről beszél, illetőleg ír. Mint az egyetemes európai irodalom és gondolkodás interpretálója nem alkotott önálló remekműveket, mégis remekíró, Maclay fajtájából, aki mindig többet vett észre a művekben a műnél: magát az alkotót látta meg; az alkotás társadalmi és lélektani hátterét.

Lukács György ebben a vonatkozásban korszakalkotó munkát végzett és végez immár egy félévszázad óta. Magyar, német, francia nyelven írott tanulmányaiban egész korokat és korszakokat mért fel, pillanatra sem tévesztve szemelő, hogy minden kultúra az anyagi kultúrák terméke és minden irodalmi, vagy művészeti irányzat: születési, vagy elhalási terméke egy-egy társadalmi, vagy termelési helyzetnek; szellemi, vagy érzelmi reflexe egy-egy élő szervezetnek, mely a külső világ érintésére alakítja ki a magatízta, vagy homályos tudattartalmát, tisztaságát, vagy zavarosságát.

Lukács György mesteri nagyságát, nevelői felkészültségét nemcsak kivételes széleslátókörűségén mérhetjük le, hanem azon a biztos tájékozódóképességen is, mely az egymással ellentmondásban lévőnek látszó jelenségek homályába mindig a tiszta gondolat fényével képes behatolni, a látszólagos rendtelenségbe rendet tud belevinni. A marxista világszemlélet tiszta levegőjét a dohos elméletek és a formális logika kényszerzubbonyába kényszerített jelenségek világában Lukács György úgy sűríti össze, mint egy ventilátor, mely füstös termekben az oxigén üdeségét hinti szét.

Hogy mélységes emberismerete, tiszta látása, gazdag, kifejezőképes stílusa ellenére nem irt sem regényt, sem drámát, sem lírai költeményt, ez szinte askztikus önfegyelmével és szocialista célkitűzéseivel magyarázható. Egy olyan korban kezdte meg írói működését, melyben a „művészet a művészetért” elve a legjobbszándékú írókat és művészeket is megzavarta. Lukács György a maga éles dialektikájával három évtizede egyebet sem tesz, mint a polgári szemléletű műbírálat és esztétika látszatait és tévedéseit mutatja ki, a polgári irodalom és művészet változó témakörének és stílusváltásainak okait kutatja. S ezt a feladatot páratlan sikerrel végezte a multban és végzi a jelenben. A kulturák és stílusok változásainak okait nemcsak az újonnan fellépő írók és művészek különböző egyéniségében látja, hanem a polgári társadalom különböző fejlődésfokozataiban és válságaiban. Hegel idealista történelemszemléletét a német polgári forradalom sikertelenségéből, Nietzsche új-barbarizmusát a német feudális és kapitalista uralkodóosztályok válságából vezeti le.

Bármilyen mélyre hatoljon, bármilyen bonyolult lelki-szellemi problémával találja szemben magát: mindig megtalálja az útvesztőből kivezető Ariadne-fonalat, mely számára és számunkra nem egyéb, mint a dialektika, a marxista élet- és történelemszemlélet kipróbált mérőeszköze, mellyel képesek vagyunk mind a mélységet, mind a magasságot felmérni.

SZOCIALIZMUS ÉS IRODALOM

Írta: JORDÁKY LAJOS

Alábbi cikk nem minden megállapításával értünk egyet. Kemeljük, hogy megfélelő hozzászólásokkal tisztázhatjuk a cikkben felvetett problémákat. (Szerk.)

I.

A társadalmak szellemi építményeinek ketsegtelenül egyik legjelentősebb ága az irodalom. A görög és római szabadságon és rabszolgaságon épült társadalomban epóiban nagy a jelentősége, mint a feudális középkorban és a modern kapitalista ujkorban. S természetesen oriasi a szerepe a szocializmusért folyó küzdelemben s az osztály nélküli kollektív társadalomban is.

Nem érdektelen a kérdés: hogyan viszonyul az irodalom a társadalomhoz, mi a szerepe a társadalmi fejlődésben, milyen az alkotó viszonya a társadalmi rendszerhez és a társadalmi osztályokhoz s nem utolsósorban ismételtén tisztázni, vajjon az örökéletűnek nevezhető alkotás az író, költő vagy művész külvilágtól elvonatkoztatott tudatában születik-e meg, vagy pedig az alkotó az élet mindennapi anyagát önti művészi formába. Nem vitás ugyanis, hogy vannak örökértékű alkotások s a szocialisták, nemcsak a szocializmus eszméinek a forrási és továbbfejlesztői, hanem az örökös Homérosznak és Vergiliusznak, Sokratesznek és Plátónak, a korai középkor katolikus gondolkozóinak s a késői középkor költészetének, Dantenak, Byronnak és Shelleynek, Balzacnak és Flaubertnek, Berangernek és Heinenak és hogy tüssze magunkra is nézzünk, prédikátorainknak és az önálló Erdély tudósainak, Bersényinek és Csokonainak, Bacsányinak és Kazinczynek, Vörösmartyinak, Kölcseinek és Bajzának, Petőfinék és Aranyának, egyszóval mindannak, ami maradandó értéket jelent a magyar és az egyetemes emberi történelemben.

Az örökértékű alkotás lényegét, milyent meg tudjuk határozni, már eldöntöttük a szocializmus felfogását is az irodalomról. Mert hiszen a szocializmus mindenben a tökéletest keresi, vagy talán bárki is elképzelheti, hogy a tökéletes termelési és társadalmi rendszer, megelégedne sekevényes irodalmi és művészi alkotásokkal? Ellenkezőleg. Kiválót akar alkotni s éppen ezért tökéletest kíván meg az alkotótól.

Az esztétika alapelveket és szabályokat állít fel. A szép fogalmát ülteti a trónra s ezt úgy határozza meg, hogy „szép az, ami érdek nélkül tetszik”. S ha a távoli múltat tekintjük, látszólag igaza is van annak az esztétikának, amelyet a modern kor nagy polgári tudósai és irodalomesztétái teremtettek meg. Shakespeare drámai és Molière szatirái, Dante és Cervantes bolyongásai, szépségük miatt tetszenek a ké-

sői kor polgári, vagy munkás-olvasójának. Igaz ugyan, hogy a polgar, a mu szépsége mellett legteljebb a közepkor es reudalizmus elleni társadalmi kiállást látja benne, a munkás azonban a társadalmi fejlődés törvényének dialektikája alapján, minden társadalmi igazságtalanság és enyomas elleni állásfoglalást fedez fel benne s látja a ma társadalmi tragédiáját s a ma társadalmának szatiráját; Shakespeareval és Molièrel, Danteval és Cervantesszel nemcsak a késői közepkor bírálatát éli át, hanem a máét is. Mi ennek az oka? Talán belemagyarázás az egész azok részéről, akik úgy szeretnék látni? Vagy egyszerűen kisajátítás sötét célok alátámasztása érdekében? A magyarázat, amelyet adnunk kell: egyszerű és világos. A nagy szellemi alkotók és művészek mindig a feltörekvők igazságát szolgálták s mindenkor arra vágytak, bárha eljönne az a társadalom, amely biztosítani tudná az emberek boldogságát, jólétét és szabadságát. A korok változnak, új társadalmi osztályok kerülnek előtérbe s termelési eszközök fejlődése és a tulajdon viszonyok változásai következtében, de mindaddig, amíg a boldogság, jólét és szabadság társadalma nem teremődik meg, égetők és lázítóak maradnak a régi korok alkotóinak művei és kívánságai is. Legfeljebb az történik, hogy a polgárság célkitűzéseit szolgáló Shakespeare, Molière, Dante és Cervantes alkotásaiból kisugárzó örök emberi igazságot egy másik társadalmi osztály teszi magáévá és igyekszik megvalósítani.

Haladást és igazságot szolgálni csak egy módon lehet. A valóság feltárásával, a korabeli társadalom képének reális megrajzolásával. A fantázia pillanatokra elégit ki csupán történelmi időmértési távlatban, a valóság örök marad. A görög dráma: a görög társadalom élete, a római társadalmi esztétika és művészet: a római társadalmi osztályok művészi létesítményeinek a jegyében áll, a középkori költészet: az uralkodó társadalmi osztály költészete, a felvilágosodás bölcsellete: a feltörő polgárság társadalmi céljának szellemi lecsapódása.

II.

Az igazságot szolgálni több módon lehet. A szabadságharcos, a társadalomujtó, az emberi boldogságot megvalósítani akaró, szóval és tótalal, lázítással és fegyverrel a kézben szolgált. A tudós társadalmakat vizsgáló művekkel járul hozzá a fejlődéshez. Az alkotó író és költő viszont művészi formába önti a valóságot. S ezzel el is jutottunk a legfontosabb kérdésünk tisztázásához. Az igazi irodalom az, amelyik való, örök és emberi egyben — a valóság és művészi forma tökéletes harmóniáján épül fel. Irányzatos, mert a valóságot adja vissza, de művészi, mert a köznapi sivárságok helyett a

nyelv finomságait egyesíti az izlés és esztétika törvényeivel.

A társadalmi valóság és művészi forma egysége tehát elengedhetetlen feltétele az irodalomnak. Persze ez nem jelenti azt, hogy minden társadalmi időszakban mereven ragaszkodnunk kell ehhez az abszolút törvényhez. Vannak és lehetnek igen értékes és igaz alkotások, amelyek különösen a társadalom bomló időszakában a művészi formák figyelmen kívül hagyásával jönnek létre. Hiszen éppen a szocialista világnézettől mélyen áthatott írók és költők, az uralkodó irányzattól elütő, valóság szemléletűnek megfelelő mondanivalóik számára új művészi formákat keresnek s útkeresésük és kísérleteik közben, olyan útra is tévedhetnek, amelyeknek eredményeit a lehgigadás korszakában ök maguk vetik el. Elég ebben a tekintetben a huszas évek formakeresésével szemben a harmincas években végbement változásra hivatkozni. Gorkij kiállása vet véget a nemcsak művészi, de sokszor valóságellenes proletkult túlzásainak. A szocialista írók és költők azóta prózában és versben egyaránt megtalálták azt az irodalmi formát, amelyet Aragon, miután a szürrealizmus ködös világából a reálítások talajára lépett, „új-realizmusnak” nevezett el. Az elmúlt években azután az angol, amerikai, francia és orosz írók kitűnő alkotásokban valósították meg az esztétikai követelményeknek is tökéletesen megfelelő, valóság szemléletű irodalmat.

Az új művészi utak keresése természetesen nem kizárólag az író gondolkodásától, vagy szeszélyétől függ. Az irodalmi kifejezés új formáját az író, mint annak a társadalmi osztálynak a kifejezője keresi, amelyikhez tartozik. Annak a mondanivalót mondja, a valóságot úgy rajzolja, ahogy azt látja, nyelvében is keresi azt a kifejezőmódot, amely a legjobban érthető, világos és művészi. Ha azonban az író nem mini a feltörekvő osztály tudatos művésze keresi mondanivalóinak formáját, ha tehát nem vet számot a termelési és társadalmi viszonyokkal, akkor szükségszerűen valóságföltöti, metafizikai útra téved, vagy miszticizmusba merül.

A szocializmus és irodalom céljai ugyanazok. A szocializmus megteremtí a nagy irodalmi alkotások megszületésének előfeltételét: a szabadságot és biztosítja az irodalmi alkotásoknak a széles néptömegekhez való eljutását: az emberek jólétén keresztül. Az irodalom viszont a valóság felmérése és annak művészi megjelenítése által szolgálja és segíti elő a szocializmus megvalósítását. A szocialistáknak és íróknak éppen ezért kell egymásra találniuk. Kölcsonösen tudatára ébredve annak, hogy valójában ugyanazt akarják, a legszorosabban együtt kell

GYERMEK, AKI FECSKÉT FOGOTT

Irt: KORNIS OTTÓ

Bálint cipésmester csak akkor vett tudomást a nagy dolgok rendjének bizonyos elhajlásáról, amikor egyesek arról beszéltek, hogy a nagyipar fejlődése előbb hátraszorítja a kisipart, azután pedig, egy eljövendő, szomorú napon, meg is öli. Életrendjén azonban semmit sem változtatott ez a távoli lehetőség, mert annyira el volt látva munkával, hogy el tudta látni kis családját. Ezen túlmenőleg egyáltalán nem érdekelte a gazdasági rend, meg egyéb hasonló dolgok. Hiszen ott volt a fia, aki bizonyára el fog érni annyit az életben, hogy ő és felesége majd nyugodtan adhassák át magukat az öregség csöndes örömeinek. Néha, ha már fáradtak voltak a napi munkától, összenéztek a feleségével. Ilyenkor nem szóltak semmit, mert mindaz, amit elmondottak volna, benne volt tekintetükben.

— Majd a fiunk... majd a fiunk...
Igy haladtak a jövő felé.

Tavasza volt. A gyerek az ablaknál állott és az utcát figyelte. Egy gyorsan elfutó felhő mögül éppen most bukkant ki a nap, amely elárasztotta fényével a kicsiny szobát. Az apa tovább dolgozott, éppen a szegeket verte egy cipő talpába, az anya pedig a kályhánál foglalatoskodott.

Ebben a nyugodt hangulatban egyszerre felkiáltott a gyerek. Olyan volt a hangja, mintha valami rendkívüli öröm érte volna hirtelen.

— Apuka... apuka!... — kiáltotta. — Megjötték a fecskék...

Az apa értelmetlen arccal nézett fiára, aki előbb tágult szemekkel nézett ki az ablakon, mintha valami csodálatos és ritka tüneménynek lenne szemtanuja, aztán hirtelen

megfordult és kiszaladt a szobából.

Hetek múlva eljött a gyerek tanítója és így szólt a cipésmesterhez:

— Hallgasson ide, Bálint mester. Azt tanácsolom magának: vigye el a fiát egy jó orvoshoz... A fia ugyanis az iskolai szünetek alatt egyebet sem tesz, mint a fecskéket kergeti az udvaron, a többi gyermekek nagy mulatságára... De ez nem mehet így tovább... Valami ideggyógyászra van szüksége, aki földéri fia eme különös szokásának lelki hátterét és, amennyiben lehetséges, meg is gyógyítsa a gyereket...

Az orvos eljött és így szólt az apához:

— Ez a betegség nem meglepő, de annál szomorúbb... A maga fia arra van hivatva, hogy boldogtalan legyen... Ez a jelenség nem más, mint öntudatlan megnyilvánulása annak, hogy a maga fia el akarja érni az elérhetetlenlent... Azért fut a fecskék után, mert azok mindig kisíklanak kezei közül, egyszóval azért, mert lehetetlenség megfogni őket... Ez a fecskéfogás tehát jelképes jellegű, mert más dolgokkal szemben is éppen így fog megnyilvánulni a gyermek nagyotakarása... Az után törekszik, amit itt, a földi életben, nem lehet elérni...

— Mit tehetünk akkor vele? — kérdezte szomorúan az apa.

— Nagyon nehéz erre válaszolni... Mindent meg fogunk kísérelni... Különös eset ez... Mert egyáltalán nem azért születik az ember, hogy fecskék után vadásszon... Szegény, szegény gyermek...

Azután, nyár lett.

Bálint mester éppen munka közben volt. Letette kezéből a cipőt, amelynek éppen talpát verte fel, az

ablakhoz ment és kinézett az utcára. A kisfiu ott állt az útszélin fa árnyékában és persze, mint mindig, most is a fecskéket várta.

Es a fecskék jöttek. A gyerek pedig széttároló mosollyal arcán rohant ki a napsütésbe, hogy megfogjon egyet közülük, mint egy mérész álmódó, aki bele akar kapaszkodni álmái hősébe.

Az utcasarkon éppen ekkor fordult be egy autó. Nagy teherautó volt, vastag gumikerekekkel. Bálint mester nem is tudta szemével követni az eseményeket. Csak azt látta, hogy az autó lefékezett és két idegen ember húzza ki a kerekek alól az ő kis fecskékergető fiát.

Az orvos későn érkezett.

Az apa és az anya ott álltak az ágy mellett és a gyerek könnyektől felszántott kis arcát nézték, amint néha megvonaglott a fájdalomtól.

De nemsokára kisimultak a gyerekek arcvonásai és arca egészen át-szellemült, mintha valami csodát szemlélne.

— Nézzétek... már jönnek... már jönnek a fecskék... Engedjétek... engedjétek utánuk... Most érzem, hogy megfogom... érzem... érzem...

Csend. Csak a gyerek gyorsuló lihegése hallatszott.

Aztán a nagy csendbe hirtelen belesivított a kisfiú eszeveszetten boldog kiáltása.

— Itt van a kezemben... megfogtam... megfogtam a fecskét...

Ebben a pillanatban lépett be a szobába az orvos. Egyenesen a gyerekekhez sietett és megfogta a kezét.

— Későn érkeztem... — mondotta halkán. — meghalt, ebben a pillanatban.

működniök. Tudatosan, mert hiszen tudatlanul amúgy is együttműködnek, még akkor is, ha látszólag sokszor élesen szembenállanak egymással. Csak a jelenből ragadok ki egy-két példát. Móricz Zsigmond élete utolsó nagy regényeivel a szocializmus ügyét szolgálta, pedig ekkor politikailag meghunyászkodott; és politikai magatartása miatt — borzalmas rövidlátással — szocialista kritikusi művét is elvetették. Németh László, realista szemléletű regényei pedig akkor is a magyar valóság részei, ha közvetve és közvetlenül reakciós érdekeket szolgáló szociálfasizmusa miatt, darabokra is boncoljuk. Sinka István pedig tudatlan és szüklátókörü politikai felfogása ellenére is írt néhány olyan emberi és tiszta verset, amelyben, még akkor is gyönyörködünk, ha őt magát zavaros politikai nézetével el is vetjük.

A szocializmus, ellentétben minden más világnézettel nem azt kívánja az írótól, hogy pártíró legyen, még csak azt sem követeli meg, hogy párttag legyen. Ha belép, abból nem a pártra származik előny, hanem ő reá, mert szorosabb kapcsolatba ke-

rül a tömegekkel. Az embereket és ezeknek problémáit közelről figyelheti meg, művészi szemléletéhez megkapja a valóságot, az anyagot. Az író szolgálja az emberiséget, a jót, az igazságot, a szabadságot, mint ahogy a szocializmus is azt szolgálja. Mi nem csak a pártot szolgáljuk, amikor résztveszünk annak munkájában, hanem azon keresztül a népet és az emberiséget is. A párt az önzetlen embereknek a szervezete, de nem öncélú, hanem közösséget szolgáló intézmény. A szocializmus pedig az egész emberiség ügye, nemcsak a munkásosztályé. A munkásság hivatása az, hogy mint a társadalom legembertelembb körülmények között élő osztálya, átalakítsa a tulajdonviszonyokat, győzelemre juttassa azokat az eszményeket, amelyek természetesen megváltoztatják az ő sorsát is, de azzal együtt, minden dolgozó ember életét is derűssé és boldoggá teszik.

Az irodalomnak őriási a társadalomalakító szerepe, bár kétségtelenül nem döntő tényezője a társadalmi fejlődésnek. Sajnos, az irodalmi termékek nagyobbik része azonban még a közelmúltban is, ahelyett,

hogy előbbre vitte volna a társadalmat, csak zavart okozott s a zavart növelte. S minthogy az emberek a társadalmi körülmények következtében nem juthattak hozzá a tiszta irodalomhoz s az uralkodó rétegeknek nem volt érdekük, hogy a tömegek megismerjék az igazi írókat, irodalmi ízlésük fejletlen maradt s a nagy alkotások helyett kénytelenek voltak a polgárság sekélyesebb irodalmával megelégedni.

A szocialista realizmus azonban mégis utat tört magának. Gorkij, Aragon és Solochov új realizmusa, Malraux heroikus valóságsszemlélete és Spring romantikus realizmusa, valóságot és művészetet, életet és szépséget nyújt egyszerre. S ez az új realizmus annál inkább közeledik a tökéletes felé, minél inkább telitődik szocialista tartalommal. A szocialista tartalommal való telitődés pedig azt jelenti, hogy a történelmi fejlődés vonalára kerül és most már sokkal magasabb fokon szolgálja azt a célt, amelyet a világirodalom folyamán minden nagy alkotó szolgált: a gazdasági jólétet és társadalmi szabadságon alapuló társadalomnak a megvalósítását.

A szellemi egységfrontért!

TALÁLKOZÁS A MOZGALOMMAL

Aznap is éles szírenabúgás hasított bele a hajnali csendbe. Az alvó város távoli sarkaiból a többi gyárak bögtek fel visszhangként. A gyárak hívták a munka népét.

A külvárosok utcáiban megvilágosodtak az alacsony házak ablakai. Majd gyors lépések koppanásai halatlanszottak mindenünnen.

A belváros még aludt. Még a szírenabúgás is alig hallatszik el oda. Nem zavarta nyugalmaikat.

A munkások indultak harcbaszállni az Anyaggal. Az Anyagon mindennap győzedelmeskednek, csak az élettel tudnak nehezen megbirkózni.

Azt a belvárosban értik jobban.

A gyár kapujánál noszszú sorban várakoztunk. Fejkendős munkásaszszonyok, fáradt arcú munkások. Mindegyikünk kezében edény. Az ebédre valót hoztuk benne.

Elénken nyomtuk egymást előre. Munkalapjainkat kellett a gyár órájával lebélyegeztetni. Az óra a gép könyörtelenségével bélyegezte meg a kését. Persze a büntetést már nem az óra szabta ki. De az is köment. Mi csak a hétvégi borítékainkon láttuk, hogy mennyivel sujtottak két percért.

A gépteremben gyorsan elfoglaltuk helyeinket. Mély morgással indultak meg a gépek. Az előbbi álmos csendet fülsüketítő zaj váltotta fel. Minden gép mellett csattogott az áttétel. A szövősékek egyenletesen dühödtek nagy erővel verték a szálatkat oda-vissza.

Ezer gép zajában mozgó árnyakká váltunk. Elvesztett a hangunk. Ha valamit mondani akartunk egymásnak, akkor torkunk szakadtából kellett kiabálnunk. Így sem igen értettük egymást, mint a süketnémák, egymás ajkáról olvastuk le a szavakat.

Ritkán tudtunk közelmenni egymáshoz. A falakon nagy táblák figyelmeztettek, hogy a gépeket elhagyni elbocsátás terhe mellett tilos. A mester szeme állandóan rajtuk függött.

Nagyon nehéz volt a szövőmunkás élete. A textilesek voltak a leggyengébben szervezettek. Ebben az iparban az alkalmazottak 80%-a nő volt.

A gépek zaja örjített. A szíjak csattogása még az ebédszünetben is a fülben züggött. A gépek álltak már, szóltak hozzám és nem hallottam. Kértem valamit a szomszédomtól és ordítottam. Már nem tudtam különbséget tenni zaj és csend között.

Ejszaka is vert a gép az agyamban. A fülemben állandóan doboltak. Mintha engem is oda-vissza vert volna a hajtókar.

A gépre feszült figyelemmel kellett ügyelni. Minden apró, becsúszott

hibáért csak úgy hullottak a megbírságolások. Kicsi volt a fizetés, de a büntetés az kegyetlenül nagy volt. Ezt csak a felügyelő mester káromkodása szárnyalta túl.

A szomszéd gépen a vörös Petrás dolgozott. Csúf, szeplős kamasz volt. Azért belöndült úgy a lányok után. A kapu előtt, a bélyegző előtti tolongásban mindig odanyomkodott a lányokhoz. Már messziről kiszemelte magának, hogy melyik asszony mögött áll be a sorba, volt olyan, amelyik türe; voltak olyanok, kik erős könyök-hátraütéssel adták tanujelét nemtetszésüknek.

Csak akkoriban léptem be a gyárba. Még nem ismertem mást, mint a két szomszédos gép munkásait és a mestert.

Géptől-gépig már a zajban elvesztett a hangunk. Apró cédulákat küldözgettünk egymásnak.

Petrás minden vasárnap a szomszédos templomba járt. A szeretőjét ksergette oda.

Az élet látszólagos értelmetlensége, a minduntalan tapasztalt igazságtalanság hajszolt a tudás, a megismerés felé. Sokat olvastam. Csak úgy faltam minden kezemenlévő könyvet. Nagy emberdek életének leírása közben bukkantam rá Marx Károlyra. Húsz sorban intézték el abban a könyvben a marxizmust. De a figyelmemet nagyon megragadta.

Addig is hallottam itt-ott Marxról, de az elbeszélésekből mindig, mint valami veszedelmes, májbajos, zsidó bujtogató rajzolódott elém.

A marxizmus hűsörös ismertése után Petrás egészen teleírt lapot kapott tőlem. Az olvasott tételüket boncolgattam. Petrás nem küldte vissza. Láttam, ahogyan tovább adta.

Reggel, mielőtt beálltam volna a kapu előtti sorba, egy fiatalember lépett hozzám. Kezében ott láttam Petrásnak átadott írásmat. Arra kért, hogy este, a munka befejezése után, a szomszédos utcában várjam meg.

Aznap hiába züggtek, zakatoltak, csattogtak a gépek. Nem hallottam semmit. Gép voltam a gép mellett. Nehezen múltak a perceik. Máskor is kétségbeesetten lassan mászott körül a mutató az óra számlapján. De most, mintha végképpen elromlott volna az óra. Teljesen állni látszott. Nagynehezen este lett.

Rohantam a szomszéd utcába. A sarkon már várt rám a fiatalember. Lábán nehéz, örmőtlan bakancs volt. Az öltözetén látszott, hogy ő is munkás. De a szegényes ruha másként állt rajta, mint a többi munkáson. Rajtuk zsetlennek, kiköpöttnek tűnt. Nála a magabizó fellépéséhez hasonlult a ruha is.

— Elvtárs, maga írta kérdezte tőlem.

— Igen. Talán valamit tam?

— Nem. De szeretném, ha daná, hogy mi vitte arra, láttra, hogy ezeket így leírja.

— Olvasgattam. A gyár élete közelebb vitt a megértéshez. Akartam, hogy Petrás is írja és azért apróbb részletekre.

— Az elvtárs milyen életrajzok között él?

— Szüleimmél, akik szegényen élnek. Kerestettem mellettem a megélhetésünkhöz.

— Az elvtárs hány éves?

— Tizenhat.

— Szeretném, ha gyakran

kozánk. A gyár sejt utat látott, hogy foglalkoztassa minket, azonkívül is szeretném, ha kérdéseket együtt beszélhetnénk.

Elbúcsúztunk.

Megint zúgni kezdett a gépek zajától. Most nem a gépek zajától. A mozgalom szó gyarapodott itt is, ott is, de nem felmérni a jelentőségét. Ott a kezemben újságok a sejtéről, mozgalomról, munkásokról volt szó, akkor sőt a munkások alapján mindig írtam, hogy azok megátalkodott forgató elemek, akik mindig ellenségek. Az újság írtatott s nem volt senki ezekről a kérdésekről beszélni.

Sohasem hittem volna, hogy sejtrel, a mozgalommal így beszélem.

Azután minden második nap találkozunk. Megismertem a marxizmust. De nemcsak a marxizmust. Megismertem a marxizmus elméleti forradalmi gyakorlat is, a munkások irányítanunk munkánk rendezésünket is.

Sötétedés után kis kocsi körül a gyárnegyedet. Ha arra senki, akkor jelszavakkal a rös festékkel gyorsan a gyárba mázoltunk.

Május elsejének éjszaka legszébb. Az volt a megértés, hogy a mi gyárunk előtti emlékművet fessük be a rösre. Megcselekedtük.

Másnap én is ott voltam a munkások között. Rendőre körül a talapatot. Szívták a munkásokat. Még ha senki — mennyivel másként cselekedt az a szó —, részemre!

A prolik arca csak úgy írt. Egymást bökdösték: — Nézd csak, a mieink!

Nemsokára új feladatot kaptunk. A „kapcsolatom“ megbízottam, hogy röpiratban írjam meg

Munkájuk tehetségei irányai

KACAGJ BAJAZZÓ!

Írta: HARASZTOSI BÉLA

nyönyörű, augusztusi este volt. A kuszátoron vörösen ütött át a rektorok fénye, Istállószag kevertt pudert, festék, gőzölgő embe- nehéz levegőjével. A trapézról pini, a légtornász sápadt arca olygott le a kimeredt szemű kö- ségre. A cirkusztól néhány lépés- re egyik szűk kocsiban Rudolf, a bohóc kisírt szemmel borult egy el- ott, pihegő nagy betegre:

— Angela? Jobban vagy úgy-e kicsit? Ó, mond, hogy jobban vagy. Csak egyszer mondjad...

A test kínosan megvonaglott. A szemek felpattantak és egy sovány, ér kéz lassan rásíklott a zokogó, bőszívű férfi fejére. A forró ujjak etúrtak a ritkuló hajba, majd megpihentek a bohóc könnyázott árn.

— Jobban vagyok egy kicsit Rudolf. Menj, öltözz. Még ki se vagy tve. Hallo! Vulpini már végzett...

— Nem! Ma nem megyek. Itt maradok maradni! Itt akarok maradni! Ültetted Angela, édes Angela!

Künt a sátor felől zúgott a taps. A meg üvöltött, dörgött. Itt bent a cirkuszkocsiban pedig egy fá- t test már összecsomagolt a nagy a. Lázás képek váltakoztak a bo- hó agyban. Elvonult a múlt a hal- kló előtt. Szegénység, küzdelem, rászító délelőttől leckék a szédítő gasságban... Ismét ott érezte ma- t a síkos sodronyon Meg-megszé- t... Ilyenkor egy pillanatra lené- t és bátorítást kapott egy torzul- estől archól, aki onnan a mély- től figyelte remegve minden moz- atát. Tudta, érezte, hogy az a teszkek mozdulatú szörny ott áll lletta a libegő, ingó magasságban meg fogja vékony kezeit, amivel osan kapkodott néha a kicsüszni ró egyensúly után... Csak ak- lélegzett fel megkönnyebbülten, kor a kötelen leeresztkedhetett a ondra, ahol Rudolf már várta a

köpenyel, hogy beborítsa vele ve- rejtétkben fürdő testét.

Elvonult a múlt és feltette magá- nak a kérdést: Miért? Miért kellett mindez? Csupán azért, hogy kenyér legyen az asztalon? Hogy a híg le- vest... felkanalazhassák? Miért? Azért talán, hogy a kövér szakácsnő a karzaton, a diák az állóhelyen, a smaragdgyűrűs gyárigazgató a pá- holyban könnyű szórakozást talál- jon? Miért? És nincs válasz... Itt kell hagyni mindent, mindent, Ru- dolfot, mindent...

Kinézett a parányi ablakon. Igen, az egész világ egy nagy cirkusz és erre a cirkuszra borul rá csillagos díszekkel az ég hatalmas, sötétkék kupolája. Ott fent, a magasban?...

— Látod Rudolf? Két csillagra van most kifizítve a sodrony... Nem félek... Látod? nem félek... Mennem kell, Rudolf. Harmadik csemetés... Te itt maradsz lenni és nézni fogsz és imádkozni fogsz... Szép lesz, meglátod. A legszébb lesz, meglátod, Rudolf...

A megtépett szívű ember felhör- dülve szorította magához asszonyát: — Nem! Nem engedek, Angela! Itt maradsz mellettem. Ne menj! Jaj, ne menj!...

Kintről éles hang csattant fel hir- telen:

— Mi lesz? Készen se vagy még Rudolf? Hát ez aztán disznóság!

Az ajtó feltépődött és sárga csiz- más, lovagló korbácsos, vörös arcú ember lépett be:

— Mi az? Szerelmeskedtek? A kutya... Na, gyerünk, gyerünk!

— Direktör úr! Ma, ma nem... Nem tudok fellépni... Itt kell ma- radnom... Ma nem, direktör úr!...

— Mi-i?! Hát ez fényes. Egész hé- ten ingyen zabált a babád. Most már te se akarsz fellépni? Mi?! Hát mi vagyok én? Jótékonyági intéz- mény? Talán bújjak én bele a bu- gyogódba?! Öt perc alatt készen

— Nem tudom — válaszoltam.

— Nem láttam, mikor tették a röpcedulákat a felügyelők zsebébe?

— Nem. Nem láttam semmit.

Csak tőlük tudtam meg, hogy a sejttagok olyan bátrak voltak, hogy még a felügyelők zsebébe is csem- pésztek röpceket.

Aznap este a munkások kaján ne- vetéssel nézték, hogy a szájhős mun- kafelügyelők csak rendőri segédlet- tel mertek hazamenni.

A sejt a gyár egyik főtisztvisel- lőjét is megszervezte. Tőle tudtuk meg, hogy az igazgatóság mennyire megjedt. Arról is értesített, hogy

légy, mert... Na! Azt a kutya min- denségét!...

Az ajtó dörögve becsapódott. A heves szélroham meglibbentette a fehér függönyt az ablakon. A hal- dokló nagy erőlködéssel megszólalt:

— Eredj, eredj... Megvárlak...

A cirkusz zsbongott és harsogó röhej csapott fel, mikor tántorgó léptekkel megállt a közepén:

— Urak és hölgyek! Ma, ma...

Angela... Tovább nem bírta. Heves zokogás rázta, rázta. A vastag fes- tékálarc még jobban eltorzult és fent a karzaton sívítva kacagott fel a kövér szakácsnő. És a kacagás terjedt, terjedt. Valaki tojáást dobott be, amely csattanva omlott szét a bohóc könnyes arcán. A zene felzú- gott és Rudolf el-elcsukló hangon énekelte utána egy kuplé szövegét.

A taps, a kacagás csak akkor szűnt meg, mikor a szerencsétlen, meggyötört ember, fájó, kínos kaca- gással befejezte műsorát.

Rohant nagyokat szökdelve a ko- csi felé. Halkan megnyitotta az aj- tót és odazuhan a megpihent, fehér halott mellé:

— Jaj! Látod, Angela, nem vár- tál meg!... Nem vártál meg... De utolérlek, utolérlek...

Kiugrott az ajtón. Félrelökődte az egyenruhás szolgálkat és berohant a köröndre. Elkapta a kötélfélcset, felkúszott a magasba. Lába néha beleakadt a hágszó fokaiba, amire ismét felzúgott a röhej.

Fent rátette lábát a sodronyra. Lyukas kalapját lehajította és re- kedten megszólalt:

— Hölgyek és urak! Következik az utolsó szám... Angela, a vi- lágírú trapézművésznő már ott áll a sodronyon... Fent, fent... két csillag között... Siessünk, siessünk...

Tompa puffanás. A bohóc lezuha- nó teste felcsapta a fűrészpont és odaszórtta a páholyba, a smaragd- gyűrűs gyárigazgató szeméi közé...

milyen rendszabályokat akarnak fo- ganatosítani.

A legközelebbi röpce már az intéz- kedéseket gúnyolta ki. De most raj- tavestettünk. Az egyik terjesztőt a munkásnak öltözött hekus elfogta. El kellett tűnnöm a gyárból.

Rövid idő múlva meghívást kap- tam, hogy a Szociáldemokrata Párt kiadásában megjelenő „Ifjú Szocia- lista” c. lap szerkesztésében vegyek részt.

Azóta én is sok dolgozót hívtam meg a mozgalommal való találko- zásra. Küzdelmes és szép életcél- t kaptunk benne.

Szocialista iskola

Rovatvezető: WOLFF SANDOR

A társadalmi forradalom elmélete

Az aki a történelmet materialista szemlélettel kutatja, nem csak az egyes fejlődési korszakokat vizsgálja meg, a történéseket nem „nyugvó helyzetükben”, hanem „mozgásukban, keletkezésükben és elmúlásukban” látja. Foglalkoznia kell tehát azokkal az átalakulási folyamatokkal is, melyek ezeket a fejlődési korszakokat összekötik: a forradalmakkal. A materialista történelemkutatónak nem lehet csupán az a feladata, hogy történelmileg hű képet adjon egy korszaknak, mondjuk a kapitalista korszaknak, hanem rá kell mutatnia azokra a fejlődési csírákra is, amelyekből a kapitalizmus kifejlődött. Ki kell mutatnia, hogyan keletkezett, hogy az eddig befutott pályájából következtetéseket vonhasson le a jövőjére vonatkozóan is. Így lesz csak érthető, hogy mindaz, ami eddig keletkezett, hogyan fog hatni a későbbi fejlődésre. Természetesen ezek a feladatok sokkal súlyosabbak. Így látni a történelmet sokkal nehezebb, mint ahogy az átlagos polgári történelemíró szemléli, aki megelégszik azzal, hogy élettörténeteket, háborukat és egyéb hőstetteket, császári és királyi felségek vagy hadvezérek személyi nagy tetteit hűségesen vagy kevésbé hűen felsorolja. Nyugodtan bizhatjuk az olvasó ítéletére, hogy melyik módszer a tudományosabb, az érdekesebb és az értékesebb. A materialista történelemkutatás tárgya tehát mindezek után az átalakulások és a forradalmak is, sőt elsősorban ezek.

Fentiekből az is következik, hogy még egy kérdést tegyünk fel. És pedig azt, hogy milyen szempont szerint kell a materialista történelemkutatónak az ilyen átalakulásokat tárgyalni, hogyan képzelet el a forradalom menetét. A legtökéletesebb feleletet erre a kérdésre akkor kapjuk, ha ismét Marxot idézzük, aki a már előbb is idézett „A politikai gazdaságtan bírálathoz” írt előszavában a következőket írja:

„A társadalom anyagi termelőerői fejlettségüknek egy bizonyos fokán összeütköznek az akkori termelőviszonyokkal... Ami eddig a termelőerők fejlődésének volt az alapja, most

ugyananakkor bilincsévé válik. Ekkor következik be a társadalmi forradalom ideje. A gazdasági alap változását a rengeteg ráépítménynek gyorsabb vagy lassúbb átforgalmódása követi. Az ilyen átalakulások vizsgálataánál külön kell választani a gazdasági termelés feltételeinek átalakulását, azokat a jogi, politikai, vallási, művészeti vagy bölcsészeti, egyszerűen ideológikus formáktól, melyek révén az emberek ennek az összeütközésnek tudatára jutnak és amelyekben harcukat megvívják.”

Más szavakkal ez nem jelent egészet, mint azt, hogy az egyik társadalmi korszakból a másikba, tehát a kézműipariból a nagyipariba és ebből a szocialista társadalomba való áttérést nem az emberi szellem vagy eszmék valósítják meg, hanem gazdasági erők. Az emberi társadalom változásainak a hatóereje nem felülről, az ideológiai felépítményből, hanem alulról a reális bázisból származik. Ennek a reális bázisnak megváltozása maga után vonja az egész felépítménynek is a forradalmasodását. Ezt legjobban néhány példával tudjuk megvilágítani.

A gazdasági bázis

A technika mint a termelőerőknek összessége állandó változásnak, alakulásnak és fejlődésnek van kitéve. Az ősember primitív kőbaltjától a legmodernebb gépcsodáig nagyon hosszú az út. De ezen az úton lassan és feltarthatatlanul haladt előre a fejlődés folyamata. Csak a legutolsó 150 esztendő alatt, mióta a modern természettudomány is a technika szolgálatába állott, vált lehetővé ennek a fejlődésnek a gyorsabbá létele.

A gőzerő, a villamosság alkalmazása, a szerszámkészítő gépek rohamos fejlődése, a mechanikai gyárrendszer s a modern technika ezernyi csodája mind együttvéve maga után vonja az egész gazdasági, állami és kulturális élet gyökeres átalakulását. Új gazdasági formák, új társadalmi osztályok, új alkotmányformák, államalakulások, új eszmei irányzatok, sőt teljesen új világnézetek törtek elő, a technikai átalakulás nyomán.

A modern technika fájának első virága a kapitalista rend volt. A kapitalista gazdasággal egyidejűleg két nagy társadalmi osztály lépett a történelem színpadára. Ezeknek együttműködésén alapszik az egész kapitalista gazdálkodás és éppen e két osztálynak harca jellemző a fejlődésnek erre a korszakára.

A kézműiparból alakult ki a gyár-

ipar. A meglévő termelőeszközökkel folytatott kézműipari gazdálkodás szüknek bizonyult a materiális termelőerők számára, más szóval a túlhaladott termelőerő viszonyok már gátolták a további fejlődést és így a fennálló társadalmi rend belső ellentmondásainak a következménye volt a „társadalmi forradalom”.

A társadalmi forradalom tehát nem más, mint a kézműipartól a kapitalista nagyiparhoz vezető fejlődési folyamat, melyt nyomon követt az eddig egységes kézművesosztálynak két osztályra, a kapitalista munkáltatók és a proletár bér-munkások osztályára való bomlása. Így láthatjuk világosan, hogy a technikai alap változása, hogyan vonja maga után a gazdaság változását, ez pedig az új társadalmi viszonyok kialakulását. Hangsúlyoznunk kell ennek a fölismerésnek fontosságát.

A politikai és gazdasági hatalom

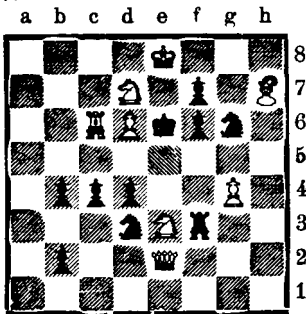
De nemcsak erről van szó. Fentebb már elmondtuk, hogy az egész felépítménynek, tehát az állami és jogi életnek, szellemi és erkölcsi kultúrának gyorsabb vagy lassúbb átalakulásáról is. És most lássuk közelebbről ezt a folyamatot is. Már régebben kifejtettük, hogy valamelyik államnak a kormánya nem más, mint a nendenkori uralkodó osztálynak érdekképviselete. Minden társadalmi osztály az államhatalom meghódítására törekszik, hogy ezzel biztosíthassa uralmát. Ha az előbb vázolt társadalmi forradalom szellemébe képzeljük bele magunkat, következőket állapíthatjuk meg. A kormány az uralkodó osztály képviselőiből áll, de ez az osztály halálra van ítélve a technika és a haladás következtében. Azért, hogy a feltörekvő társadalmi rétegek rohamát feltartóztassa, rendszabályokat alkot, melyeket törvényeknek nevez és ezzel kísérli meg a történelmi fejlődés szükségszerű menetét megállítani. Néha sikerül ezt a folyamatot megakasztani, de az új rend az idők folyamán útát tör magának, akár erőszakos formában, akár erőszakmentes fejlődés által. Utóbbi formában csak akkor, ha a régi rend képviselői idejében elégséges engedelményeket tesznek, ha belátják, hogy történelmileg elkerülhetetlen, hogy az állami és társadalmi hatalmi viszonyok mindenkor a gazdasági viszonyokhoz idomuljanak. Lehetetlen az, hogy a politikai hatalom, vagyis az államhatalom más kezében legyen, mint a gazdasági hatalom.

(Folytatjuk.)

3. szamu feladvany

Molnár H. (Budapest).

(Megfejtési versenyünk tizedik darabja).

Matt 2 lépésben

Világos: Ke8, Ve2, Bc6, Fh7, Hd7 és e3, gy: d6, g4 (8 drb.).

Sötét: Ke6, Bf3, Hd3 és g6, gy: b2, b4, c4, d4, f6, f7 (10 drb.).

A 27. számú feladvány (Gavrilov) megfejtése: 1. Hc3—d5.

Helyesen fejtették meg: Balogh F., Megyeri L., Turóczy L. 14 ponttal. Fosztó S., Kontrol J. 12 ponttal, Kolofon L. 10 ponttal, Szenkovits E. 9 ponttal, Hoffer R. 8 ponttal.

Nagyváradon az „Arlus“ sakk-olosztálya élénk sakkélet központja lett. Most egy 60 (!) résztvevőjű egyéni verseny van folyamatban, melyet tíz hatos csoportban játszanak le. Jelenleg már az elődöntők folynak.

A rovatvezető üzenete: Sz. E. (Nagyvárad). Úgy a sakk-lap, mint a könyvek dolgában forduljon Tóth Lászlóhoz (Kecskemét, Magyar Sakkvilág). Ha a lap rendszeresen megjelenik, úgy ő készséggel megküldi önnek.

Mester játssza.

(Győri vegyes-mesterverseny, 1930.) Gereben Steiner Herman (Sopron) (Newyork)

1. d4, Hf6. 2. Hf3, d5. 3. c4, e6. 4. Hc3, Hb—d7. 5. Fg5, c6. 6. e3, Va5. 7. Hd2, dxc. 8. Fxf6, Hxf6. 9. Hxc4, Vc7. 10. Fd3, Fe7. 11. 0—0, 0—0. 12. Bc1, Bd8. 13. Ve2, Fd7. 14. a3, Ba—c8. 15. b4! (Célja c5-öt hátráltatni). 15... Fe8. 16. f4, Hf—d7. 17. Bf3, Hf8. 18. Bg3, b6. 19. f5, ezf5. (Hibás bástya-manőver bevezetése a „b“-vonalon). 20. Fxf5, Be—b8. 21. Bc—f5, c5. (Már késő, Világos középnyalójai túlerősekké válnak). 22. bxc5, bxc5. 23. d5! Bb3 (?) (Megpecsételi a veszést. Fd6 talán még nyújtott volna némi reményt). 24. e4, f6. 25. e5! fxe5. 26. d6! (A kettős áldozat felfedi sötét gyengéit). 26... Bxd6 (26. Fxd6-ra jónne 27. Fd5, Vb8. 28. Hf6+, Kf7. 29. Hxd6+ Bx16. 30. Vc4+, Kf6. 31. Fh3+ és matt 3 lépésben). 27. Vxe5! Hg6. 28. Fxg6, Fxg6. 29. Hd5! és sötét feladta.

REJTVÉNYROVAT

11. sz. keresztrejtvény megfejtése,

BÉKAEGÉRHARC
ARISTOPHANES
LILÍOMVIRÁGA
AKIP OT SCÉV
TAM BRST INA
ORAJÁRÁSA|KYR
NON|SCHLESVIG
APD SAOP IRÓ
LOSA IK ALÁL
IGAZOLTATÁSA
GOROMBASÁGON
ASORKIPOLANY

11. számú keresztrejtvényünket helyesen fejtették meg: Kont Vilmos, Köblös János, Vályi Andor, Nagy József Sándor, Kardos Jenő, Fergheténé Margit, Tauffer Lajos, Pataki Béla, ifj. Zágoni Szabó István, Máthé Andor, Szabó István, Farkas Baba, Theil János (Kolozs-vár), Pakuts Dezső Szamosújár, Gorgolák János Ludas, Weiss Mancsi Temesvár, Kiss Erzsébet Sepsiszentgyörgy, Taub Jenő Torda.

4. és 5. számú képrejtvényeket helyesen fejtették meg: Kont Vilmos, Köblös János, Vályi Andor, Kiss János, Kardos Jenő, Fergheténé Mar-

git, Pataki Béla, ifj. Zágoni Szabó István, Gorgolák János, Theil Vilmos.

Sorsolás útján könyvjutalmat nyertek: Máthé Andor és Pakuts Dezső Szamosújár. Atvehetik a kiadó hivatalban. (A vidéki nyerek könyvjutalmát postán küldjük).

Rovatvezető üzenete

Taub Jenő (Torda). Beküldött rejtvénye nem közzéhető. Nemcsak külalakja, hanem meghatározásai is rendetlenek. Több gondtal és rendezetlenebb elkészített pályázatait mindenkor szívesen vesszük.

Sirbu Nicolae: 10. sz. keresztrejtvényünkre beküldött megfejtése helyes, azonban későn érkezett.

Schwimmer Ödön (Zilah). Képrejtvényét nem közölhetjük. Kissé kezdetleges. Jobbakat kérünk.

Kéziratokat vissza nem adunk és meg nem örzünk.

Ismételten kérjük a megfejtéseket és pályázatokat olvashatóan, tintával, a papír egy oldalára írva beküldeni.

Többeknek: Olvashatóbb kézírásokat kérünk! Vidékiek pontos címetket is küldjék be, hogy az esetleges nyereménykönyvet postázhassuk részükre.

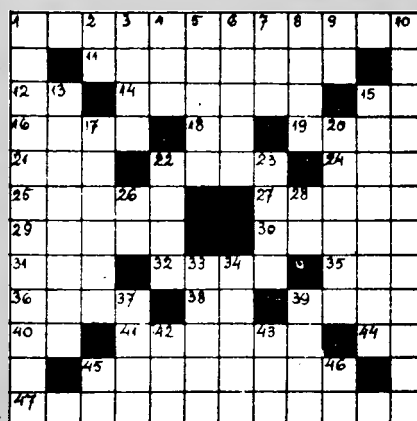
13. számú keresztrejtvény

Rejtvénypályázatunkra beküldte Kont Vilmos

Vízszintes sorok: 1. Az első magyar nyelven — nyomtatásban — megjelent könyv: Erdősi Sylveszter János „Új testamentum magyar nyelven“ című művének kinyomtatója. 11. Sokat szenvedett brabanti hercegnő, állítólag Siegfried pfalzi gróf neje. 12. Névelő. 14. Gondolkodástan. 15. Ideneg területmérték. 16. Becézett férfinév (felesleges ékezet). 18. Soká!! 19. Nótát. 21. Vissza: öreg bácsi. 22. Görög hadisten. 24. Magyar király volt. 25. Nagy hidegek alkalmával a szél által felkavart csapadék. 27. Túl mohón eszik. 29. Hivatalnok műhelye (főlös ékezet). 30. Mihály király édesanyja. 31. Ut. 32. Budapesti színgazgató és színműir. 35. Utalvány. 36. Névelős maró folyadék. 38. Az olasz skála kezdő hangja. 39. Majomfaj. 40. Nővény földfeletti részének kezdete. 41. Vadászkutyái. 44. Inycsiklandozó az ilyen lap. 45. A néptörvényszék megállapítása szerint ezt „tevék“ a hazával Bárdossy, Szálasi stb. 47. A joghoz és törvényhez való ragaszkodás.

Függőleges sorok: 1. A közigazgatás legnépszerűtlenebb része. 2. Fa része. 3. Daliás. 4. PRIXOS és Helle mostohaanyja. 5. Híres magyar rablóvezér volt, vagy ha jobban tetszik: rovar. 6. Túlbecézett ös-anyánk (ék. hiány). 7. Vissza: kémiail elem. 8. Idény (ék. hiány). 9. Román helyeslés. 10. Amit a törvény

által felmentett vádlottnak joga van kérni. 13. Nyáron felhős időben gyakori. 15. A Balkán-félsziget legkisebb állama „ezeké“. 17. Készülék, amelynek segítségével az árnyék változásából állapítjuk meg az időt. 20. Abesszinia volt fővárosa első nevének kezdetűje és második neve teljesen. 22. A kerek abroncs. 23. A nyomdász betűket... 26. A 38 vízszintes fonákul. 28. Rangjelző. 33. Vissza: szultáni parancs. 34. Kedvelt kártyajáték. 37. Bece női név. 39. Kérdés, valamely kapcsolatban (f. ékezet). 42. Akadály. 43. Török férfinév. 45. Éktelen mennyboltozat. 46. Kerekes Márton.

MIRE HASZNÁLJUK FEL A KIOSZTOTT RÁDIÓKAT?

— Hogy hogy méltóságos uram? Ön is itt a munkások temetésén?

— Igen, mindig szívesen látom, ha szocikat temetnek!

TAMOGATJÁK A POLITIKAI HŐEMBERT:

A reakció a hóna alá nyul, a kapitalizmus pénzeli, a gárda pedig a fegyvert adja kezébe. De hol lesz néhány hét múlva a távali hó?

Szerkesztői üzenetek

Fényképpályázatunkat, tekintettel arra, hogy kevés olyan pályamunka érkezett, mely a mértéket megüti, hűsvétig meghosszabbítjuk. Kérjük a pályázókat, ne csak turisztikai tárgyú, a természetet ábrázoló képeket küldjenek, mert ezekből máris túlságos sok van.

Az első díj 50.000 lei, második díj 30.000 lei, harmadik pedig egy értékes fotószakkönyv.

A pályázat eredményét hűsvéti számunkban közöljük.

A fényképpályázatra beküldött képeket vissza nem adjuk, meg nem őrizzük, a közlés jogát pedig ellenszolgáltatás nélkül fenntartjuk.

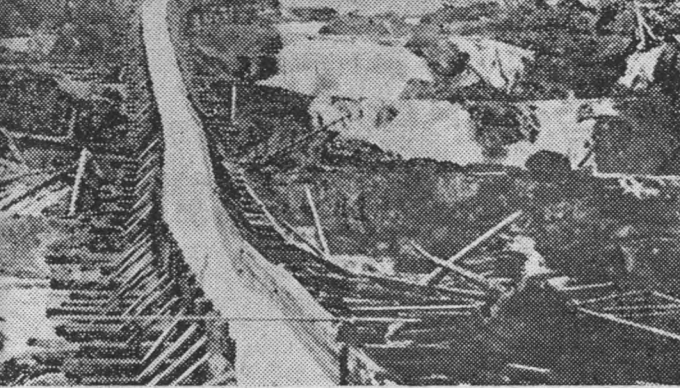
Munkástehetségek: Ha a beküldött írások mindegyike első esetben nem üti meg a mértéket, ez ne vegye el a kedvüket. Kérünk továbbra is minél több novellát, leírást, rövid színes, az üzemi életet ismertető cikket.

ERDÉLY

szociáldemokrata napilap
képes vasárnapi melléklete

Szerkesztik:
SALAMON LÁSZLÓ és WOLFF SÁNDOR
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kolozsvár, Szabadság-tér 30., I. em.
Telefon: 243.

A rajzokat
Páltantus Károly készítette

Képek NORVÉGIÁBÓL

Néhány kép a náci megszállás előtti békés országból

balra:
Facusztatótelep
Északnorvégiában

középen:
Kongsbergben
Kongsberg bányájának bejárata

alul:
Sorgnefjordban
Sziglakapú

alul közepén:
Osló — Kilátás
a királyi várból

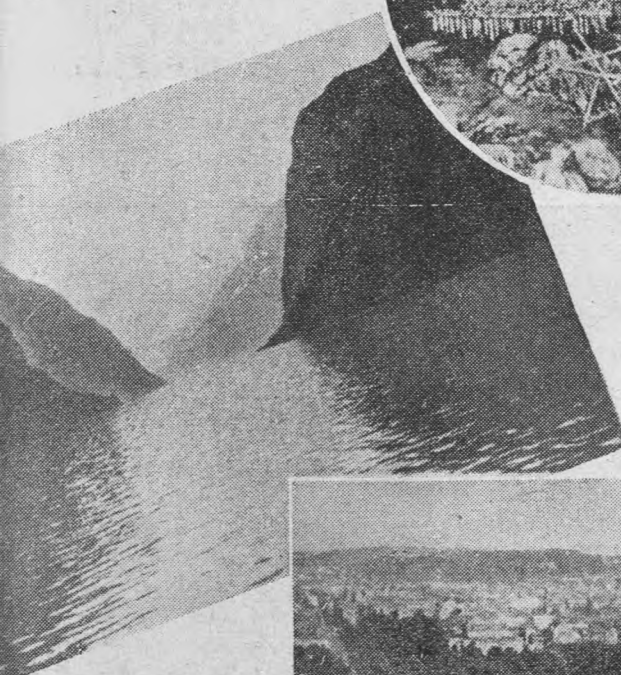
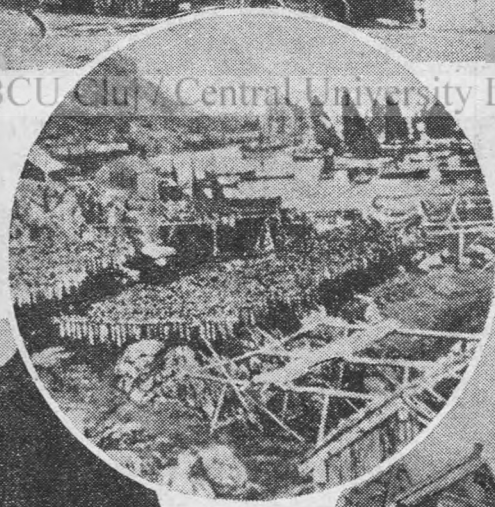
Fent jobbra:
Az oslói Munkásuj-
ság palotája a mun-
kásszínházzal

A Szociáldemokrata
Párt az északi álla-
mokban, így Norvé-
giában is több évti-
zedes kulturális
múltra tekint vissza

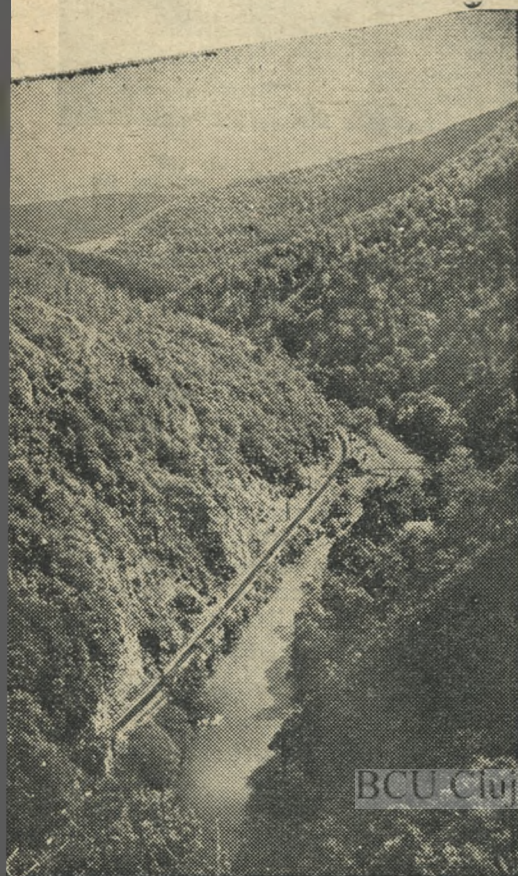
A körben:
Halszáritótelep

Alatta:
Kirkenesi idill

BCU Cluj Central University Library Cluj

Erdeély képekben

Körös völgye Révnél

A cévi Zichy-baclang:

Fent: „Styx-patak”
Lent: „Cséppköfűgöny”

Vizesés a Zichy-baclangnál

(Fotofilm)

